

LA
DANSA
MÉS BELLA...

PORTANTVEU DEL FOMENT DE LA SARDANA

SVMARI

Símbols desplaçats, per G. L. I. — Desenrotllament de les festes en commemoració del 113e Aniversari del Naixement d'En Pep Ventura, per Rebrot. — Cançons, per Jaume Miravittles. — Sardanes... i sardanes, per A. Portell. — En la mort de Martí Vilanova. — Anquilosar-se, és morir, per J. Serra Vila. — Programa de la audició de sardanes del mes de Març.
Noticiari.

FIGVERES

EN
EL
RAM
DE LA
ELEGANCIA
MASCULINA
DIR

PUIG-PARIS

ES
DIR-HO
TOT

ANTIGA CASA

Fills de Josep Massot

Fundada l'any 1850

ÉS LA PREFERIDA DE LES
SENYORES ELEGANTS

PER LA SEVA ORIGINALITAT.
PEL SEU BON GUST.
PELS SEUS IMMILLORABLES GÉNERES.
PELS PREUS VERITABLEMENT REDUITS

PLAÇA CONSTITUCIO, 25 i 26

FIGUERES

RELOTGES

sempre

RELOTGES

CASA VARELA

PERELADA, 5

Aquesta casa es garantia
de bon servei

LLIBRERIA CANET

DIARIS REVISTES LLIBRES

AIMANTS DE LA
NOSTRA DANSA:

COMPREU EL LLIBRE

Nostra Dona la Sardana
DE JOSEP MIRACLE

I

LA SARDANA PER A PIANO

Els arbres de la Devesa
saben una cançó ———

D'EN J. BARÓ GÜELL

LA DANSA MÉS BELLA...

PORTANTVEU DEL FOMENT DE LA SARDANA DE FIGUERES

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: SOCIETAT CORAL «ERATO»

Símbols desplaçats

Un símbol—prou que ho sabeu—no és pas altra cosa que el resultat d'una sèrie d'acrobàcies mentals, encaminades a crear una relació entre una forma objectiva i un concepte moral.

A mida que la humanitat anà endinsant-se pels viaranyes del seny i de la intel·ligència es sentí afectada per una munió de sentiments, inquietuds, accions i reaccions que la neguitejaven. I en cercar la forma que sintèticament representés i expliqués de manera més o menys entenedora cada una d'aquelles sensacions de l'esperit, creà el símbol.

Els símbols, en la història de la humanitat, han jugat un paper importantíssim.

Recordeu, sinó, les súbtiles meravelles que en qüestió de símbols efectuaren els antics egipcis i l'importància assolida en les religions de tots els temps.

Actualment, no són pas poques les institucions—originades en les necessitats del viure social—que en crear-se han adoptat per emblema una forma simbòlica, representativa de l'objecte o tendències que animen llur constitució i que, col·locades en el lloc més visible de llurs estatges sembla que ens cridin: No badeu! veniu que a redòs de nosaltres hom troba la veritable pau, el vertader esperit de justícia, o d'equitat, o l'amistat autèntica...

I bé, no ens en fiessim massa. Algunes vegades aquests símbols— a causa d'una evolució que, amb el temps, han sofert les tendències que justificaren llur adopció—esdevenen desplaçats, absurds, anacrònics. I aleshores, més que la forma suggeridora d'un ideal, prenen tot l'aspecte punyent d'una ironia.

No: no cal pas que en dubteu. Jo sé com ens seria fàcil de trobar, ben aprop nostre, algun d'aquells llocs on, tot i oferir-nos una franca amistat, hom no hi troba altra cosa que guerra i intolerància, i força d'aquelles mans simbòliques, unides en una encaixada ferma i amical, que reclamen imperativament llur substitució immediata per una altra imatge més adient, com és ara, la d'un peu en l'actitud enèrgica i contundent d'etzibar un xut a porta.

G. L. I.

Desenrotllament de les festes en commemoració del 113^è Aniversari del Naixement d'En Pep Ventura

DIA 1.er DE FEBRER

Eren dos quarts de deu de la nit, quan hom feia l'arribada a l'Estatge del Foment, Societat Coral «Erato».

El saló de festes s'anava animant.

Ja són les deu, nombrosa i selecta concurrència omplena el saló.

La cobla «Antiga Pep» comença la vetlla amb dues sardanes de concert: PER TU PLORO d'En Pep Ventura i LLUNY d'E. Casals

A l'acabament de cada sardana el públic aplaudeix.

Entrem al plat fort de la festa.

Pugem a la tribuna, alçada al fons del saló, el jove ERNEST ALBERT i GALTER voluntariós i ardit escriptor empordanès, Presidents del Foment i de la «Erato», Delegat Governatiu, i resta membres Junta Entitats esmentades.

En Marcel Dalmau, President del Foment, saluda la Societat Coral «Erato» dient:

Senyores i Senyors,
Socis de La Erato.

Vinc a complir un deure de cortesia i de agraïment.

En nom del Foment de la Sardana, plau-me retre públic testimoni de pleitesia a aquesta democràtica i gloriosa societat de *La Erato*, que ens ha obert gentilment els seus braços hostatjant-nos sota aquestes parets consagrades per l'amor, a les belles coses, als nobles cants i a les danses xamoses.

La nostra tasca de glorificar i fer estimar la dansa més bella, anava a l'unissó de la vostra, que té per finalitat l'amor als cants de la terra i les danses de totes les contrades: ara els dos camins s'han ajuntat. Benhaja qui ha fet possible la nostra coincidència, soldant en una, les dues vies, els dos esforços, les dues amors. Beneïm l'odi que porta en les seves entranyes la llevor de l'amor: aprofitem-lo i fem-lo fecundar esponerosament per el bon nom de la ciutat nostrada, d'aquesta Figueres dels nostres amors, l'avenir de la qual resta a les nostres mans.

Grans mercès, socis i Junta de La Erato, per la

vostra franca acollida. Jo vos faig fermança del nostre agraïment i de la nostra voluntat de correspondre dignament i lleialment al vostre gest de germanor.

Grans mercès i endavant!

A continuació el bon amic Jacint Bosc, Vice-President de la mateixa Entitat, fa una acurada presentació del conferenciant amb els següents termes:

Amics:

Calia fer la presentació de N'Ernest Albert i Galter. Els meus companys m'encomanaren a mi aquest comès, per la bona amistat i forta cordialitat que hi ha entre nosaltres.

La resposta als meus companys fou la següent: «Voleu que faci la presentació? Bé, molt bé, però què afegiré a les càlides i sentides paraules del dilectíssim amic i conciutadà nostre, l'escriptor En Puig Pujades, quan el presentà des de la tribuna d'«Atenea» la nit del 14 de Desembre de 1928?»

Crec molt bé que el Sr. Puig lloà, abastament, allavors, el treball ferm i constant d'aquesta flama d'inquietud que es diu Albert i Galter, a l'ensens que ens féu un clar i polidíssim elogi de la inquietud, la qual hom voldria veure reflectida en tots els joves dels nostres dies.

I bé amics, Albert i Galter és, verament, un estel titil·lant d'inquietud del nostre Empordà, al qual estima, fervorosament, amb tot l'ímpetu, fortitud i apassionament de la plena juvenesa que radica en la seva persona.

Albert i Galter no ha volgut adormir-se en l'aïllament espiritual que, malauradament, ha palesat la nostra joventut des de fa alguns anys, allunyada de tot desig d'abrandament per les causes nobles i santes, desviada també d'aquella febre de cultura, de progrés i de justícia que és orgull de tots els pobles. En ell es troben concentrades totes aquestes forces, tots aquests neguits, freturosos, impulsius, dinàmics, enèrgics i vibrants com no en trobaríeu d'altres. Però, això sí, acompanyats sempre d'una fina intel·ligència, d'una delicadíssima, lúcida i oberta comprensió, d'un franc i optimista entusiasme.

Em plau recordar, ací, a Llorenç Vives el culte pedagog de la nostra ciutat. Quan, l'any passat donà la seva conferència; «La floració espiritual empordanesa» a l'Ateneu Empordanès de Barcelona, esmentà, entre la intel·lectualitat de l'Empordà, a Ernest Albert i Galter, anomenant-lo: «l'home-coet».

Una prova més, doncs, del seu neguiteig a velocitat fantàstica. Aquesta inquietud que és ço que li dona més dalè en el seu viure quotidià.

Cal donar-se compte comprendre-li l'estreta relació, el fort lligam existent entre la seva persona i el seu escriure. L'escriptor s'identifica amb l'home i aquest amb l'escriptor. Evidentment un no va, no pot ni podria anar separat de l'altre.

La seva paraula és confudent, massissa com els roquissars dels cingles. Es, però, també, lluminosa com un matí de primavera, clara i vibrant com l'esplet de la tenora, alegre com un xerroteig d'ocells, escàpola i lleugera com un ramat de conills de bosc, molsuda i llaminera - i per tant mengívola - com una fruita sucosa. Tot això i molt més és la prosa d'Albert i Galter.

Totes les idees semblen falment cops de martell, dolls d'aigua inestroncables que s'escampen ací i allà vessant per les muntanyes. Idees - no cal pas que ho dubteu - que s'estalonen les unes a les altres, apressades i fugisseres com si no tinguessin temps d'eixir per a fer-nos comprendre que, realment, són viventes i agilíssimes.

No cal, ara, amics, que us faci més comentaris, puix que, a ben segur, molts dels que heu vingut avui a escoltar-lo haureu llegit aquells articles sadollats d'entusiasme i virilitat que ve publicant d'un quant temps ençà a *La Veu de l'Empordà*. També els no menys suggestius articles «retrats» dels nostres compositors de sardanes i d'altres i altres - publicats en el nostre portantveu *LA DANSA MÉS BELLA*, i a diferents periòdics i publicacions, - la gràcia i estil dels quals han estat molt comentats i altament elogiats.

Avui, doncs, aquesta tribuna de la Societat Coral «Erato» es veu honorada pel volgut company Albert i Galter per a fer-nos sentir quelcom d'aquesta vibració espiritual que ens lliga amb la nostra bella dansa i amb la nostra terra.

El títol de la seva conferència: «Les gràcies alades i exquisides de la dansa noble» ja ens fa pal·ladejar les suculències de la dissertació. A fe, a fe, que ens ha servit de bell pròleg.

En Pep Ventura es veurà fidelment remembrat, avui, per un home empordanès de soca arrel, que estima la seva dansa i - com podria ésser altrament? - a l'humil compositor que en fou el seu plasmador.

Tant bé un com l'altre a l'acabar de llegir el seu treball són molt aplaudits.

S'aixeca el conferenciant ERNEST ALBERT, (manifestacions de simpatia), i comença a dissertar:

LES GRACIES ALADES I EXQUISIDES DE LA DANSA NOBLE.

SALUTACIÓ

Amics: Avui, venim a commemorar el 113^è aniversari del naixement del nostre Pep. Aquests lluitadors ardits i imbatuts del Foment de la Sar-

dana de Figueres, m'han encarregat aquesta tasca bé prou compromesa.

Ve a parlar-vos, un home, profundament enamorat de la nostra dansa. No us diré pas res de la tècnica i estructura de la sardana. La tècnica, sempre resulta, en una diada de solemnitat, àrida i enfarfegada, Us parlaré de l'emoció de la dansa; us en parlaré amb uns ulls d'enamorament i una tremolor en els llavis, engrescat, il·luminat interiorment per la flama d'un foc nou, un foc d'entusiasme i d'optimisme.

RETRAT FÍSIC

No he conegut a En Pep. Vosaltres tampoc. Però en un recó de memòria jo guardo un retrat d'En Pep. Es un retrat de cos enter, vuit-centista: uns pantalons a quadro, cilíndrics i amb un pam de genolleres; una corbata de llaç, horitzontal, com una papellona que reposa al cim de la nou del coll; una camisa planxada, uns punys rodons, una faç arrugada i contreta, pòmuls sortits, i un bigoti estarrufat i anacrònic d'home malhumorat... En Pep resulta abstret i tímid; s'ha fet retratar excessivament encarcerat; l'absoluta rigidesa delata l'intent o de quedar ben retratat o de fer quedar bé al retratista. Trieu!

Jo estimo a En Pep. L'estimo perquè En Pep va haver de patir, perquè va ésser torturat i massagat per la sofrença. Tot just adolescent, és un mort de gana, una mica bohemi, no ben bé de ningú i un xic de tothom. Fa de sastre calceter, i això no és pas la seva vocació. Toca sol amb un flabiol i així esbrava el follet de la seva imaginació insatisfeta i febrosa.

Hi ha qui neix amb la vocació de paleta i amb un afany d'enfilar-se per les bastides; altres es decanten per martellejar el ferre al cim de l'enclosa; un esperit bel·licós li agrada portar sabre, fer el fatxenda i lluir medalles... El món per ésser complet hi ha d'haver de tot. En Pep, neix músic i el seu cor sensible i dringador es un pentàgrama infinit on s'hi empresonen les cantúries més alades de la terra.

Ell va modelar la dansa; ell va estructurar les colles musicals. Suprimeix el sac de gemecs, eixut i dur, per la tenora, precisa, plena i pastosa, la tenora que sent els batecs del cor, i l'udol del vent, i els imponderables abstractes i llaminers de la vida: l'amor, el cel, l'emoció, la veritat...

En Pep sentia la música. No era un músic professional, un capellà de missa i olla. Pregunteu-ho als vells: «Semblava que s'hi adormia». I encimbellat en l'empostissat plorava. Perquè plorava? No ho sé pas. Jo si que sé que quan ell tocava, emergia l'ondina del cos nu i dels braços nus i dalt de Sant Pere de Roda hi havia un pallardàs, sapat, pelut i mascle; l'ondina i el pallardàs somreien, s'entenien, s'estimaven i l'Empordà es removia impetuós i viril com si li ino-

culessin l'halo meravellós i germinal d'una vida nova.

Tot reviu a la sonoritat de la tenora màgica. En Pep no ha rebut una cultura tècnica; ha de fer posar pell de gallina el desvari d'aquest home per pastar les idees, per encarnar i deslliurar les idees, ell, un bastaix de les solfes, un fill de la desventura cruel i rude de la vida.

La carn i els ossos batuts, volen oir aquelles notes que varen fer reviure tantes coses mortes. Fou enterrat un Dijous Sant, una diada acerva i trista, lenta i opaca, com la mort. I els companys de corrandà, amb l'instrument sota el braç van darrera el taüt, muts de dolor. Oh, divina puixança de la companyonia empordanesa!

Heu'sací, amics, qui era En Pep. Poeta de la dansa, romàntic i sentimental, nedant en una aigua prima i dolça, va capir un Empordà com un pessebre, ingenu i saltiró com unes potes de cadenera.

Va rentar l'esperit amb sulfumant, i l'esperit va tornar a relluir com una unça d'or vell, com un fil trencadís de lluna, que a les nits tasta la pruna, de l'arbre macilent.

LA DANSA NOBLE

Maragall, el nostre altíssim poeta, va dir: «No és la dansa lasciva, la innoble...»

Jo ho recitava una diada estival, cap al tard, quan els camins tornen al poble... Precisem: un aire mig carregat mig plumbi, mitja figa mig raïm, indefinit, amb una grisor vermellenca com una faca esborrada de tintura de iode, i un gust de terres grasses i tèbies combinades amb la saboritat aspra i àcida que experimenteu al queixalar un codony que encara no és ben madur... I de sobte, en un amagatall de la margenada hi trobo, embardissada, una flor viva, poruga de boniquesa, estoicament selvatge, odorant i sucosa.

He tornat al poble. He fullejat un llibre esgrogueït i de cobertes arronçades. Momentàniament, com una visió, hi he trobat una flor premsada, momificada, èrtiga, sense flaire, sense coloraines, marcida, passada ja per sempre.

Maragall degué trobar també una flor viva i una flor morta — una dona pura i una dona seduïda — i aquest contrast cantellut de la flor honesta i de la flor caiguda, li degné dictar, irònicament aquestes paraules: «No és la dansa lasciva, la innoble...»

LA DANSA VIVA

Un poble viu també canta.

El pensament té ritmes clars de cançó.

Cauen els artificis dels homes; però no poden caure les realitats vives dels pobles.

Cauen homes, principis, potestats, jerarquies,

però no pot caure la dansa noble, com no pot caure el blau del mar, la llum crua de la Mediterrània, la tallada de síndria, policolor, de l'arc de Sant Martí.

Ahir va començar a conèixer-se... Avui temps de fotografia radiada; i de música inalàmbrica, entre les danses bàrbares de la Nigrícia i la fresca esbojarrada del jazz hi plana triomfal la sardana... La dansa es torna internacional. Les ones la transmeten a altres orelles, que no són les nostres, atentes a la comprensió.

La roda s'eixampla. Hem llançat una pedra en les aigües calmes d'un llac i les ones s'eixamplen i fugen enllà, fins a besar les arrels dels joncs i dels cenissos de la riba que blinca l'oreig marítim.

I bé: el paisatge m'ha parlat. M'ha dit: Si tots els homes d'aquesta terra, fossin morts, nosaltres també cantaríem; si tots aquests homes, no es moríessin orgànicament, i fóssin un agregat de boig i de mesells, de renegats i de butxins, — morts espiritualment — nosaltres — la terra, l'aigua, les fulles, els camins... — dolorosament, planyívolament, també cantaríem. Aleshores vaig creure en la immortalitat de la sardana.

LA DANSA HUMANA

Aquesta anella que creix i vibra, que es morfon i s'ageganta, avui, també m'ha parlat silenciosament, a cau d'orella, en una íntima confessió. I ha dit:

Sóc l'anella germana. Estimo a tothom. En les rengleres de la meua democràcia ingènita hi pot venir tothom; potentats i miserables, xics i gannassos, joves i xarucs, mascles i femelles. No s'esbatussen mai. Jo dic als rics, que no burxin als pobres, que tots podem ésser pobres; jo dic als pobres, que no migrin dels rics, que gran dissort seria que tots esdevinguéssim rics; jo dic, però a pobres i a rics, brutalment, incissivament, rudament que tots, — això sí! — tots hem d'ésser homes, hem de sentir-nos homes.

Heu's-ací el fons clar d'humanitat que té la dansa. L'home no viu solament del pa material, del interessos vils, de les honors migrades, de unes primeríssimes funcions fisiològiques; l'home viu també de l'amor de la dignitat, de la intel·ligència, de la fidelitat ideològica i de l'espectació neguitosa.

LA DANSA AMENA

La sardana té el do de la suggestió i de l'amenitat. Atrou com una ferradura imantada. M'han dit que hi havia unes serpasses enormes que se anellaven a la soca dels boababs colossals i que xuclaven els ocells que piulaven al cim del brançam i se'ls empassaven goludament.

La dansa nostra és una serp que xucla i arros-

sega a tothom. N'hi ha que diuen que dona uns pòlvors fins de comí, que com als coloms, ens torna uns romàntics i uns folls d'enamorament.

Per aixó ara m'explico que Strawinsky, el colós de la música contemporània, digués: «Plus bol Plus charmant!», que les nostres cobles per terres foranes triomfessin sorollosament, que Wanda Landowska, digués que la melodia del «Cant dels ocells», és la melodia millor que ha estat creada al món...

M'ho explico tot. La tenora és el fible de la serp. Evidentment, les danses tenen fible i donen comí. David ballava davant de l'arca

Nosaltres també hem vist la serpassa de la nostra dansa. Es una serp trèmula i insinuant, al bell mig de la Rambla, feta de borriçol de plàntans, i un xic de pols tova, i d'engrunes finíssimes trenades de llum... I la dansa també ens ha arrossegat deliciosament...

LA DANSA DE L'EMOCIÓ

Ens recorda sempre on som, qui som, on anem... Es un recordatori de fidelitat, d'emoció civil.

Quan el vaixell s'allunya i l'arbre desarrelat fugiu de la terra, l'home sent l'emoció, canta i plora.....

Les fulles albes, odorants d'encens i pellades de cera groga del claustre silent, també han recordat l'emoció i s'han posat a ballar i la mare abadessa, no les ha sabut renyar, i també s'ha posat a ballar, perquè és empordanesa.

I he vist al vell xaruc, dansant. Migrada caducitat física. Lentament revenia en ell l'alenada forta de llur virior espiritual. - Dansava. Quin delit! I quin goig! Ja no hi ha rovell, ni pesombre; i al mig de la gent jove, l'avi té una faç massissa, colrada i serena, com la corba infinita del cel a l'hora calda del migdia; oberta i plàcida, intensament plàcida, aquella placidesa que ens recorda el blau-turquí dels llacs de Suïssa... Es l'emoció.

LA DANSA HEROICA

La lluita diària, ferma, insistent us deixa baldats, desfets, aparentment encarcerats. Necessiteu un so filtrat i manyagoi, que us faci pessigolles al cau de l'orella i us clogui els ulls en un èxtasi d'eixivorament. Sense aquest so filtrat i manyagoi, restaríem invisibles, inharmònics, soterrats al mig d'unes tones esgarrifoses de vulgaritat. Però l'endemà hem de tornar a la dinàmica, a la resistència activa i defensiva de la vida, per a subsistir, per a plantar rebrols i enllaçar a les noves artèries biològiques la saba nova de la continuïtat que empelten els òrgans mutilats i exsangües per la voracitat dels anys. Evidentment; no hi ha temps per a romansejar.

Convé fer, ràpidament, un anàlisi, una vivificació de forces. Convé redreçar-se i brodar aquesta peça de roba, que és com si diguéssim, riure's irònicament, sarcàsticament de la tragèdia. Necessàriament n'ha de sortir una conclusió eficaç. I heu de dir encara que us pesi: El meu entusiasme, i el meu nervi, i el meu gènit superen a aquestes maleïdes tones de mediocritat, sobreixen a aquesta tasca infinitament dilatada i abrusant; i ho traboquen, ho absorveixen, ho descongestionen tot, amb una indòmita combativitat. Però, per dir això, i per fer-ho, cal posar ales al follet de la nostra vida interior, nodrir-lo, estimular-lo, empaitar-lo a cops de roc, fins a oir la veu que crida: Apa, torna-t'hi! I aquest crit és el crit de la dansa nostra. I aquest «torna-t'hi!» estrident i cònic, és sempre una inevitable i definitiva invitació a la lluita.

Les notes de la sardana són esglaons que puguen. Tots els camins que puguen arriben al cim. La sardana s'arrapa en les argelagues, rellicca en els esborancs afrosos, però, el cert és que puja; puja aquest camí obturat i penós de la plenitud històrica. Si vosaltres arribéssiu al cim -al cim dels cims- hi trobaríeu estels i cada estel és una guspira, un gemec, una esgarrinxada de la nostra passió.

LA DANSA POPULAR

Una ànima col·lectiva sense cançons és una ànima de càntir, buida com un cascall. Un Empordà sense sardanes, seria un Empordà llòbrec i anacoreta, funeràriament desenganyat, un Empordà de campanes esquerdades i amb una flaire d'àcid fènic que no s'hi podria tenir cara. La dansa viu i es nodreix del poble. Viu més de la inspiració que de la invenció. Es democràtica fins al moll de l'os. Per això la sardana canta les coses de la terra; recull i imita les cantúries dels pastors melancònics, velles mainaderes, dides trenca-ametlles, trementinaires nòmades, fradisterns argent-vius i avis que encara tenen en la clova de coco del crani la pega de naixement.....

Ho recull tot: un renill de cavall desbocat, el tripijoc d'una batuda, les xerroles d'una nierada de verdums, la fosforescència d'un cel clar, la bonior de les cigales, la dolçor de la mare que bressola un nin, el plany d'una enamorada tendra.....

Allà a terra alta, en un repleg ombrívol de la serra hi ha una fontana abundant, nítida i clara, plena de molsa, a recés d'un grapat d'alzines i de verns: l'aigua s'hi escorre en una diafanitat de nitre; les gorgues són mansuetes i rutilants com l'oli d'or de les piques; les ribes humides són atapeïdes de créixens verds i herba gerda i l'aigua dibuixa un fistó amb un punt groc-morat escopsat del pol·len de les margarides; els pin-

sans i les calàndries hi mullen el bec sec, el mateix bec que ha tastat l'ordi i el mill de les nostres quintanes assolaiades... Es la font clara; és l'aigua que escup el mateix ventre de la terra... S'hi pot beure a pleret, a dojo, inconscientment...

Hi ha però, també, a terra baixa, una altra font, deserta, sense arbres, a frec d'uns reixorcs enllotats; l'aigua no cau ni s'estimba; es consum a flor de terra, espessa, ataronjada; hi ha un coixí de fulles pútrides, esfilagarçades; hi campen uns escamots de rentells que us garolen àvidament la pell... Es la font moixal, que escuma l'aigua fèrbola que no ha volgut filtrar la terra.

I bé; la sardana beu l'aigua nítida de la font clara, beu en el clotaral de l'ànima del poble. Si begués l'aigua de la font moixal s'emmetzinaria. Nosaltres que estimem el poble, com el símbol de les llibertats humanes, també com la dansa, volem beure quatre embostes de l'aigua gemada, a recés d'un grapat d'alzines retorçades i fecundes, a reviure la simpatia dels cors i la unitat de les idees, que ens empenyen, arborats, a estimar encara més la nostra passió democràtica.

LA DANSA ASSENYADA

La jovenalla de Barcelona ens ha portat modes noves; és el jove erudit, pretensions i petulant que fereix el pudor de les noies, parla de bestieses, i que és una fúria de grossera cobejança. Dansa amb els peus i segurament no ha pensat mai amb cap ideal. Pobrissó! I fa digníssima parella, aquesta modisteta esbojarrada, cap de pardalets i mig tocada del bolet. Són una gent expressa per aprendre tots els exotismes simiescos de Josefina Baker. Si fossin negres, serien una monada i un argument decissiu per les teories evolucionistes de Darwin. Quina gent més fantasiosa! Ells han estrefat el ritme autèntic de la sardana; dansen unes cabrioles absurdes, conjunten temps falsos, descriuen corbes senegaleses, i un hom ci fa un panxó de riure. Això és rebentar la dansa a salts i a camades.

No, amics empordanesos, no; no cal pas escarnir aquestes innovacions.

La sardana no és pas la dansa de la gent que pateix de poagre i té la canyella baixa; la sardana tampoc és la dansa dels boigs i dels irresponsables.

Cal ballar-la a la manera estrictament empordanesa; arrossegar-se llisquívolament arran de terra, assaborir la solemnitat d'aquell moment de comunió ardorosa, apunyegar la sonsònia de les corbes alades i menjar-la delicadament com una bresca de mel, aclucar els ulls i morfondre's amb la gentada, i amb la pols, i amb els pobles de la llunyania, com si la terra s'extremís vigorosa i trenqués les cadenes que lliguen el nostre Prometeu encadenat.

I d'aquesta manera la dansa és nervuda i fèbia; és una poncella roja de sol que s'esbarrella d'entusiasme i vibració. I és en aquests moments que ens retrobem nosaltres mateixos; que ens sentim més empordanesos, que estenem la volada fites enllà, com un gallaret de rebel·lió, amb una agilitat destríssima, com si fóssim les orenetes audaces que porten el missatge de la catalanitat.

LA DANSA LLIURE

L'Empordà és terra de llum i de llibertat. Té les finestres obertes de bat a bat. Es llisa com el palmell de la mà. Una terra oberta ha de tenir forçosament una música oberta. Una terra federal i generosa ha de criar cors federals i generosos. Es axiomàtic.

Un ocell engabiats mor de migranya. Un Empordà reclòs moriria d'una floridura d'ànima. La dansa empordanesa engabiada moriria de vergonya i de pena.

La dansa nostra vol ésser lliure com les idees. El sol batent, a ple aire, i el rou de la nit, li són necessaris com el pa que menja; naturalment, perquè això és el seu pa espiritual.

He oït la sardana dels llavis d'uns músics trocats i flamencs, carregats de polls i de misèria, i les notes morien fluixament, inexpressivament, a flor d'uns llavis pansits i malalts.

Hem de bandejar la sardana dels escenaris; és una violació de la llibertat. La coupletista rebregada i cursi necessita la cavorca de l'escenari per a exhibir uns braços tatuats, unes cuixes macades i uns ossets de carmuixa; és una flor artificial que per a impressionar ha d'amagar-se en l'enganyifa de les llums artificials de les bateries elèctriques. Tot té un so de cartró retallat, de forn maquillat; tot s'acaba amb un rampeu d'una nina esplomissada i neurastènica... *Voilà!*

La sardana no pot viure dintre aquella cavorca enrarida i tumefacta. Ha de viure al descobert, futejada per la tramuntana. Es el cant i la dansa de tot un poble, i un poble no s'hi trobaria bé enxovat en una caixa d'escenari. Es la dansa de la boniquesa per excel·lència i la llum artificial, taca i ombreja la seva perfecció apol·línica.....

L'escenari propi de la sardana és l'Empordà. Per viure necessita una llesca de llum, uns brins de menta i orenga, una manxa d'aire tallant, una finestra plena de panotxes, uns estels que riguin, unes aigües blaves que tremolin.....

Jo recordo la mort de Guimerà. Recordo aquell dol imponent; recordo aquella nina que plora i fa «adeçiau mestre!», voleiant el mocador, acomiadant-se de les despulles sagrades. I recordo més tard, la veu nyeu-nyeu i maimona, dalt

dels escenaris, profanant la memòria de l'home jacent. I encara sembla que el sento. Sí; era ben bé ell mateix. Guimerà dolorit, cridava des d'ultratomba: Arranqueu el meu cor, ratlleu la meua carn, trossegeu la meua obra, però no esquinseu la meua ànima, que l'ànima és meua!

COMIAT

L'Empordà estava malalt. En Pep, per a revifar-lo va començar manxant el somni de la dansa. Les sardanes són les fasses de camamilla i de farigola que varen guarir l'anèmia de la plana. ¿Era una crisi passatgera? ¿L'Empordà, feia el malalt per ésser més interessant? Aneu-ho a saber! Jo sí que sé que els arbres, i els ocells, i els camps, i els homes canten. No en dubteu pas... I l'Empordà cantava sense gust, amb un cor petit. El foc, el fum, les brases i la llum, tot això ho va encendre En Pep.

Ni xovins, ni mesells, nosaltres venim avui a honorar la memòria d'En Pep. Pel sembrador, pel mestre; per l'empeltador d'aquest esqueix de la nostra ànima lírica, us demano un lloc per ell, devotament, en el sagrari de la nostra consciència empordanesa, i unes flors - flors boscanes, flairoses i verges; flors d'humanitat - escampades damunt de la fossa sagrada d'En Pep... una fossa flamejant com una Resurrecció.

Ha acabat, la gent aplaudeix amb tot el cor, drets donen més força als braços, cal que se'ls senti; les paraules suaus, vibrants i enèrgiques de N'Albert i Galter ens han encisat, la magnífica definició que ha fet de nostra dansa ha estat quelcom tan sublim que encara ara en recordar-ho ens venen esgarrifances.

Tothom vol dar-li l'enhonorabona. Una pruïja d'estretes de mans i abraçades, ERNEST ALBERT i GALTER, pàl·lid lliscant-li la suor pel front, té un somris per tots.

La Secció Coral «Erato», sota la batuta de Mestre Basil, canta:

El Joglar de les Praderes, d'A. Casabella (Dedicat al malaurat Pep Ventura) i El Llegat d'En Clavé d'En S. Rafart (Aquesta última peça amb acompanyament de cobla).

Les peces varen ésser perfectament executades, ço que testimonià el públic amb llarga ovació.

Com acabament de festa la Cobla «Antiga Pep» tocà quatre sardanes, que fóren ballades per joves i vells.

No cal dir que la festa fou de les més brillants que ha organitzat el Foment.

DIA 2 DE FEBRER

Quan hom arriba a la Rambla, ja «La Principal» està acabant l'audició.

Això no priva, però, que ens donem compte de la molta animació que hi ha. Acabades que fóren les sardanes, férem via cap a l'Estatge.

Allí ens reunírem un ben nodrit grup d'entusiastes i admiradors de l'obra d'En Pep Ventura, per anar a portar una corona a la tomba del malaurat músic, el Foment com cada any des de sa inauguració, anava a omplir de flors el marbre que guarda les despulles del restaurador de la nostra dansa.

La corona davant, portada a pes de braços per dos joves del Foment seguia la senyera de la «Erato» i nombrosa gentada, al nostre pas per la Rambla s'uní a nosaltres un grup de xamoses noies. Molts homes al pas de la comitiva es descobriren, altres digueren alguna imbecilitat.

Arribats al Cementeri i dipositada la corona, el President del Foment agraf amb breus paraules l'assistència de tan nombrosa concurrència a la festa.

Es feren un «fotos», vaig envejar l'alçada d'un veí, alt i secardí amb cara de frare, que naturalment *posava*, jo havia de fer esforços aixecant-me de puntetes, amb seguretat per tampoc sortir-hi.

A les dues de la tarda, al «Hall» del Hotel Comerç, es trovaben reunits una quarantena d'homes assistents a l'àpat d'homenatge que el Foment dedicava a Ernest Albert i Galter.

L'àpat anà escolant-se amb tota tranquil·litat, hom creia trovar-se reclòs fent

exercicis espirituals. Quietud molta quietud. Por? No! Dignitat.

A l'hora del xampany el Secretari del Foment en Josep Viusà, amb segura i fàcil paraula va fer l'oferiment de l'àpat a l'homenatjat, i llegí les següents adhesions de:

A. Vinardell Roig. - Josep Baró Güell. - Pere Mercader. - Joan Sutrà. - Lliga Sardanista de Barcelona, i altres.

Havent estat prohibit, per l'autoritat, fer brindis, les quartel·les que qualques concurrents havien omplert fóren entregades sense llegir.

Amb el degut permís, però, les publiquem:

INSTANTANIA

Els mals fotògrafs no s'entretenen mai amb *poses* que presuposen coneixements d'intensitats de llum, aplicació de diafragmes i mesures d'exposició. Els mals fotògrafs - com nosaltres, perdona'm - ens acontentem amb *instantànies* a plena llum i gràcies; hom acara l'estre a la víctima, diu a l'interfecte aquelles màgiques paraules *Somriqui!*, i tan si ho fa com no, les hi engalta encomanant-se a la *Kodak* i a l'ànima que l'aguanta, que, com tot ço que es belluga, bé en deu tenir d'ànima, una maquineta de cent i *pico* de pessetes.

Doncs bé, un hom intenta avui, com mal fotògraf que és, de sotmetre al vostre judici una Instantània 4x6 sobre pel·lícula Agfa Cosa modesta, sabeu.

* * *

Les portes s'obren amplament i es tenquen percutint. Apareix un jove bru d'una morenor racial, rostre afinat com d'ivori, front ample, conqueridor d'una folgada cabellera negra, sedosa (serà la *Fixolina* - 1 peseta flascò?) ulls petits incisius, escrutadors, nas prim, amb punta de llapis, llavis grossos voluntariosos, mandíbules potents, i tot

això conjuminat en forma de testa, damunt d'un cos esbelt i prim, de jovencell de primera volada

- Home, vos aquí? - hom interroga sorprès en veure'l.

- Bé, molt bé. Magnífic! Magnífic!... Ja heu llegit? Magnífic - va percutir l'home bru amb el seu parlar sacsejador, parla de boxa.

- Vos creia a París retornà de Locarno... - insistim.

- No senyor, no. Vinc de Banyoles passant per Celrà. Acabo d'arribar.

- Bé però, no heu estat a París?

- Jo, no, mai.

- No heu vist a Poincaré? No heu parlat a Stresseman? No heu viscut aquests passats jorns al *Quai d'Orsay*?

- No senyor, no.

- I com sabeu allò de la cigarreta de Poincaré i com heu pogut refer aquella entrevista de Briand amb Stresseman?

- No'm faci riure...

- Oh sortosa audàcia de la jovenesa... Jo vos creia corrent, barrejat entre els grans reporters mundials, entafurat en una avant cambra ministerial, sondejant un uixer, escoltant a través d'una cortina anotant, plasmant febrosament tota aquella vida que ix nerviosa dels vostres articles com evocació de uns instants viscuts a frec de les grans *vedettes* polítiques mundials. Oh audàcia de la jovenesa!

Magnífic! Molt bé, molt bé... Li han agradat doncs.

- I fins m'ho he empassat. Ja veieu si m'ha plagut. Vos ho confesso.

- Bé, molt bé. Agraidíssim! Agraidíssim!

- Això és reportatge a la moderna. Vós, heu nascut per periodista. Llàstima que no ho hàgin de menester, car, vos farfeu un nom de pressa i brillantment.

Els ulls de l'amic bru, s'en enxiquen i semblen mirar endintre.

Hom tem que l'amic bru no es pateji el seu benestar material per a donar-se al reportatge.

- Treballeu. Treballeu força i impo-

seu-vos una tasca seriosa. Si voleu, podeu fer-ho. Teniu saber, teniu voluntat i... teniu audàcia... la prometedora audàcia de la juvenesa, d'aquesta juvenesa d'avui que és l'esperança d'un demà lluminós...

Disparem la Kodak Clac. Ja està. Ara veurem que n'haurà sortit. En Tort ens la revelarà i ens portarà les proves.

- Digueu-li que no siguin dures

L'home bru desapareix i pel marc de la porta oberta amplament, arriben a les nostres oïdes unes paraules que semblen cops de fuet, incissives, colpidores, percutents.

- Magnífic! Agraïdíssim! Agraïdíssim!... A reveure! A reveure!

* * *

Saludem en tot home l'atribut més august de la seva ànima la inquietud, i en aquest jove, N'Ernest Albert i Galter a la salut del qual aixequem el nostre beire, saludem-hi la seva talentuosa audàcia, que ens donarà com a empordanesos jorns de glòria.

A la vostra salut amic.

PUIG PUJADES.

L'Empordà és un bell floreig de fortituds. El sol nostre, bat la terra empordanesa i treu ufanors riquíssimes. El raïm empordanès és més ensucrat que el d'altres indrets i el blat és, també, més torrat que el blat d'altres contrades. I, aquesta fortitud, amic Albert i Galter, digueu-me, és en tot? Jo veig gairebé tots els nostres homes dins d'una boirina grisa confonent-se amb la massa i, precisament, és en l'home que jo voldria veure-hi aquesta fortitud senyalada. En tot temps, l'Empordà ha estat ferm caldejador d'esperits d'una valor immensa; esperits portadors, arreu del món, del nom de la terra nostrada; però han sigut pocs. Jo voldria que el nostre jovent fités horitzons cada jorn més dilatables. Que capís la seva verdadera

situació en aquesta vida, començant, per comprendre la significació de la vida. La vida és un dinamisme complex resultat d'una compenetració d'energies que cal orientar pel bon camí de l'ètica i la lògica. L'adolescència munta el pendís del viure com un autòmata: no hi ha orientació, perquè els encarregats de donar-la tampoc la tenen. D'ací venen totes les ensopegades actuals i d'ací venen totes les deficiències que porten a un demà interrogable. Les danses d'acròbates desllorrigats, la música de negres, les falses estrelles i els asos, - que mantes vegades són de copes, - el donjoanisme, la manca de fe, l'afany de diner per a poder arrapar-se més fort a aquesta existència, són notes que caracteritzen la societat d'avui. Fins arriba a creure que el vailet vintcentista neix amb el tant se me'n dóna a la boca. Calen homes, amic Albert; fan falta homes. I vós sou un símbol, com ja vaig tenir ocasió de dir-ho una altra vegada, vós ho sabeu. Sou la farella que il·lumina a tota una generació que no ha pas arribat encara al cim. Jo no sé si aprofitaran la vostra llum o bé es posaran ulleres negres per mor de no desvirtuar-se la vista: ells diran, Jo voldria que tot el vostre dinamisme, com un corrent energètic, es fiqués pell endins fins a trobar el moll de l'ànima i fes que cada empordanès fós un home acabat, sincer, equilibrat, sensible, - no sensual, - bó, capaç de portar sement prenyada de matèria nudridora, arreu del món. Aneu fent, amic. Treballeu; però sense fer fressa, sense cercar honors ni distincions, - anhels propis dels fenicis de la cultura -. Feu vostra via, encarant la vostra pensa i la vostra ànima tota al bé total. Nosaltres vos ho agraïrem i amb nosaltres tot l'Empordà; i després no en dupteu pas, sentireu la satisfacció de no haver pas triscat pels camins de la vida debades, sino deixant un seguici de fets immortals.

LLORENÇ VIVES.

Figueres, 1-2-30.

ACI EL VEIEU

Tot jugant amb l'amor una muller,
volgué fer un infant, no de fireta,
volgué fer un infant ben vertader
que fos el ric joiell de sa mareta.
Però: Com fer-ho Amor – la dona diu –
un cop sigui pastat per dar-li vida?
perquè jo el vull ben bo, festós, actiu,
cervell despert i ànima exquisida.
Cupido pren el vol, va amunt, amunt,
i es perd a l'infinit; la dama pensa,
i tot pensant s'adorm, s'adorm al punt
que torna Cupido amb joia intensa.
A dintre son buirac no hi ha sagetes,
sols un fardell d'un drap de gaies tintes,
i anant on dorm la dama, de puntetes,
rient deixa el fardell, trencant les cintes.
Damunt la seva falda, en obrí els ulls,
troba el fardell, la dama, i el desplega,
i un feix de nervis veu entre els embulls,
i un gros cervell, i un cor que ferm batega.
Llavors ve a sa memòria de seguida,
son col·lotge amb Amor i se somriu;
Cor, nervis i cervell pasta atrevida
i en fer un bes al tot, un infant, viu.
Ja, doncs, té l'infantó, i no de fireta,
que és un nadó ben fet i vertader,
i en un instant la dama es sent mareta,
i l'amor al petit, li vessa a pler.
S'escolaren els anys i ella, la mare,
veié pujar son fill enorgullida

talment com a l'Amor digué-li avara
ben bo, festós i ànima exquisida.
I anà pujant, pujant, i un jove es feu,
un jove de cervell clar i despert
que és l'home franc, tot cor, que ací veieu,
que el volem tots, i es diu Ernest Albert.

Guardeu's però, companys, de sa mà dreta,
car efusiu com és i nerviós,
com tenalles us clou amb una estreta
que us fa veure els estels i us trenca el cos.

ANGEL TRÉMOLS.

Figueres 2 febrer 1930.

Ans d'acabar, l'homenatjat es veié
asaltat per la majoria de comensals que
li demanaven una dedicatòria al menú,
ell amb la consabuda finesa els corres-
pongué.

I amb aquella fredor digna d'un fune-
rals finí el banquet

Desitgem fermament i de tot cor,
poder oferir dintre pòc temps, un àpat
de desagreuament

REBROT.

Figueres, 14-2-30.

**Fem avinent als nostres socis i les altres persones
interessades que estem estatjats definitivament
a la SOCIETAT CORAL "ERATO"**

CANÇONS

Perdut per París, esborrat en la boira grisa, qui no endevina en els meus ulls uns ecos llunyans de color? — una noia em digué un dia, que jo tenia els ulls color de cançons —. I és la noia que més m'ha estimat perquè ha estimat en mi la música interior que el meu poble m'ha fet ofrena.

Catalunya és un poble que canta.

Voleu, encara una glòria més esclatant! Cançons blanques com les margarites de la vall. Calentes com les roelles dels rostolls. Cançons d'aura i d'argelaga, enyoradisses com una ginesfa. Soles i trèmules com un àngel perdut...

La presó, que és sinó el lloc on no es canta?

I a l'exili hom sent vagues reminiscències del passat. Rosada tardana d'una ànima que s'ha esvaït: La cançó és amarga i la boca que la canta, la mossega...

Jo la porto a dintre i és ella tot el meu món. Un món íntim on la llegenda dona la mà a l'esperança: Margarita d'Alió, Margarita de Provença germanes d'una mateixa terra d'or. El fadrinet de Sant Boi, amb la magnífica fatxanderia cata-

lana. La Pastoreta, maliciosa com una perdiu. El dia de Sant Joan, dolça com un pa calent. El bon caçador, remoreig d'una aigua clara.

Cada cançó és una tarda i cada tarda és un amor.

Oh tarda de Santa Llúcia! Coronada de núvols i de boques que riuen.

Ara et veig, amb una tristesa apagada als ulls, esclatant com una quimera.

Tardes de triomf que ara em mosseguen el pit, quan us tornaré a veure?

Però jo sé, secretament, que des que sóc fora les oliveres no riuen més, que els ocells no canten i que les riberes trenen, amb una indolència callada, les aigües del desglaç.

Jo sé que la terra espera — amb uns grans ulls oberts — els amants desgraciats que corren el món, amb unes llàgrimes pesades com unes cadenes.

Amants que canten, amb veu de boira, una cançó que avança com un torrent. Una cançó coronada d'espines i de dolors. Sadolla dels plors dels homes.

JAUME MIRAVITLLES.

París 1930.

Sardanes... i sardanes

A l'entranyable amic

Ernest Albert i Galter

EN el món tot ho són de sardanes. Es diferencia només en la forma de ballar-les. Unes es ballen per voluntat, de bon grat, a gust; les melodies airoses us toquen el voraviu del cor i entreu en la rotllana. Les altres no depenen de la nostra voluntat, ni de la gràcia de les seves notes, ni del nostre racial temperament. Una força desconeguda ens empeny brutalment dins del torbellí de la dansa i haveu de ballar.

Ara mateix veieu, ningú no ho diria, i doneu voltes i més voltes al compàs d'una música agradable, d'un ritme acompassat i optimista. No fa pas molt de temps, en canvi, que ens arrossegàvem mandrosament sota un pes feixuc de sons excèntrics i estridències musicals que ens revoltaven l'ànima.

El flabiol, amb aquell aire xiroi i cara riallera, de tant en tant deixava anar en l'espai les primeres notes d'un nou començament. Aleshores tot eren il·lusions, tot eren esperances. El cor s'obria i inundaven l'esperit les albors radiant d'una llibertat nova, d'una nova llibertat que no podia estatjar-se vera-

ment perquè el refilet del flabiol hauria estat un somni. Un somni plaent, sí, però un somni. I continuava la dansa fatal, la dansa macabra, a l'entorn de la mort, penjada en l'abís inescrutable.

Un dia però, el sol es descolga amb garlanda de roses d'argent - sardana gemada - i el refilet del flabiol ja no fou somni. Fou un dia de resurrecció, de gaubança, de joia, d'entusiasme.

Els músics esparracaren les solfes velles, desplaents, reaccionàries, inserbibles i coronaren el faristol de quelcom més airós i alegroi que els sardanistes aprofitem per giravoltar jovialment. Cansats de música d'enterrament i de Setmana Santa, fastiguejats de bellugar-nos pesarosament, amb el cap cot de enyorança, els braços caiguts de defalliment i el místic esguard de la guatlla ferida, el cos es redreça de goig i l'ànima vibra del foc de la sang reverdida.

La cobla s'afina, la plaça es maquilla, el blau del cel canta el nou dia de reis i el públic espera que espera el nou crit de tenora que meni a nosaltres el ball que esperem.

A. PORTELL.

En la mort de Martí Vilanova

EL dia 7 d'aquest mes, víctima d'una breu malaltia, va morir a París el nostre estimat compatriota, l'exiliat Martí Vilanova.

Aquest actiu i veritable convençut del noble ideal d'amor pairal, sufrint per aquesta amor la separació des de feia més de 4 immesurables anys, ha desaparegut per sempre més. El buit inconcebible que ens ha causat fereix profundament el nostre sentiment.

Els esdeveniments cruels que arrabassen valors veritables, posen en rígida tensió els nostres nervis, fan fer una gimnàsia llòbrega al nostre ànim, però, què hi fa, aquestes ventades desoladores que ens cor-glacen és viure, encara que un viure violent i intranquil, però, vivint, bé ve el període que el foc etern del cor es revifa intensament per al goig.

Quan més a prop era l'exiliat de fruit, quan més volia i esperava amb optimisme aquest període, li arriba inexorablement i fatal el seu darrer període absolut. La Mort va donar-li un cop de falç terminant.

- Avui el cop ha estat a ell, un altre dia serà a uns altres. És de llei evolutiva. -

Nosaltres davant el nucli de gent ànima enfront del lluitador sense repòs, la seva mort ens ha corprès més, i ensem hem constatat un cop més que ell ERA, si no en el pler, era en el dolor per amor.

Si la seva mort engendrès nova vida als esperits morts, això és, als que vivint NO SÓN!

Si els que ploren oblidessin aquesta pena..!

* * *

El dia 15 d'aquest mes ha tingut lloc en aquesta ciutat l'enterrament del dissortat ciutadà.

Els innumbrables catalans residents a França i Bèlgica van costejar les despeses del transport del difunt fins a la terra volguda. Un cas de consciència va dictar la decisió.

La veritable simpatia que gaudia va advocar la veu interna del poble a manifestar l'adhesió sincera, i els bons amics i correligionaris van correspondre acudint respectuosament en imponent massa a l'acte d'acompanyar-lo a la sepultura civil.

La seva desaparició no ha pas estat sense deixar la continuació de la seva personalitat. I així és: ell ha llegat un fruit fisiològic fill de l'amor excels - un xamós infant -, i el fruit psicològic fill de l'ideal de justícia - fruit que és la modificació de l'esperit dels que l'han comprès - per l'enfortiment de la fe, per les opinions convictes, per la seva moral, per la fretura de llibertat...

Vilanova no vivint, sempre SERÁ.

Ara cal dir als que queden: **AL TREBALL EN LLUITA.**

I la feina més immediata que cal fer és contribuir a la subscripció que hom va obrir en pro de la vídua i fill de Martí Vilanova.

Anquilosar-se, és morir

PER A TOTS ELS QUE PARLEN DE L'ART D'EN SALVADOR DALÍ

EL mateix aquí a Lleyda, que a Figueres, abunden els comentaris, - més o menys encertats, més o menys faltats de sentit comú - sobre l'art d'En Salvador Dalí. Tots els que he sentit, són d'una ironia... ¿ com diré? (usem la metàfora cortès i urbana) una mica conservadora.

Però la ironia, és l'arma del qui sabent bé les coses, del qui tenint un ferm punt de vista, deixa caure sobre les equivocades produccions o idees d'altri un petit raig d'eloqüència, seriosa i còmica al mateix temps, a fi i efecte de fer-li comprendre la falsedat de les seves produccions i afirmacions. No altra cosa feia Sòcrates amb tots els qui volien sotmetre's a tal tractament.

Però, per a això fer, és precís tenir un ferm i cert concepte de l'assumpte que es tracta.

Jo no dubto pas, que els comentaristes als quals hem refereixo, creuen estar en el cert, i creuen estar en possessió de la veritat en ço referent a l'art pictòric. Però precisament aquí està el mal i el conservadorisme dels seus judicis. - *¿ Amb quin dret ni raó poden judicar l'art d'avui amb el concepte de l'art d'ahir?*

Si l'art fos quelcom invariable, si les apreciacions que fa l'Estètica fossin incommovibles, bé estaria judicar la producció de demà, amb la mesura d'avui; però això és impossible: ni la producció cultural humana és res que es pugui estandarditzar, ni les normes estètiques per a l'apreciació de l'art, són sempre les mateixes. I això, pot fàcilment provar-se: no cal més que girar per un moment els ulls envers l'evolució que sofreix i ha sofert l'art pictòric, ja

que d'ell es tracta. I també comprovarem canvis semblants, si posem, front a front, els diversos autors que des de Plató, passant per Kant, Schelling, Fechner, etc., fins a Croce Lipps i Meumann, han tractat els problemes estètics: *Variació, sempre variació.* Crec que no calen més proves.

És un fet, doncs, que la variació en les produccions espirituals, és llei en elles mateixes. I si posem atenció en aquesta incommovible variabilitat, podrem fàcilment donar-nos compte de l'existència i successió d'èpoques estètiques de conservadorisme, d'exagerat apreci al passat, en voler anacrònicament considerar-lo com a present. I per tant, l'art que havia d'ésser flama de progrés i ultra-manifestació de l'il·lògic, es convertia en senzill resultat d'uns principis i d'unes regles: no res més és l'Estètica de Fechner; no res més pretenen els comentaristes d'avui. ¡Quin sarcasme! L'esperit, pura llibertat, ignot infinit, empresonat per unes lleis petulants i ridícules. Em fa això, el mateix efecte, que si nosaltres volguéssim sotmetre Natura a les lleis jurídiques que ens governen.

Alternant amb les tristes èpoques de conservadorisme, de vells, també existeixen altres èpoques dinàmiques, revolucionàries: èpoques de joves. Avui ens trobem, en el què fa referència a l'art, dintre un temps del que té de més revolucionari. I aquest temps, es caracteritza precisament, perquè considera l'art d'ahir com d'ahir sense sofrir l'anacronisme de voler actualitzar-lo. I no precisament evolucionant i seguint una suau pendent, sinó deixant un abim entre ço d'ahir i ço d'avui. I aquesta és la veritable pro-

ducció de l'esperit! **CREACIÓ**. Totes les produccions espirituals que tenen un lligam de semblança amb la producció passada, seran, si voleu, interès creat, política artística, però mai **ART PUR**

I aquest abim de què parlo, és el que dona lloc a la majoria de comentaris. Perquè el públic no trobant la pasarel la que el passi de l'una a l'altra banda, s'aferra a concepcions passades, i no vol desprendre's de les valors que eren ja ànima de la seva ànima.

Però tingueu en compte lectors: els valors - **VERITAT, BONDAT, BELLESA** - no són res ferm, ni tan sols resolt. La seva íntima i última realitat, és un misteri. La seva actualitat, és el què en faran d'ells artistes i pensadors.

I si, com he dit, és aquest una època revolucionària, de joventut, volgueu ésser joves! volgueu vibrar a l'uníson! no desafineu.

A vosaltres, gent d'anys que'm llegiu, no vos espanti això, d'ésser joves:

joventut, aquí, no vol dir pocs anys. Res d'això. Bergson, amb el seu verb inimitable, diu que la joventut està en l'esperit, en la seva agilitat, en un no estar quiet, en un acceptar totes les innovacions i estar sempre disposat a estudiar una nova ciència, o a sentir per una nova creació de l'esperit. Altra cosa és tancar-se a la banda, anquilosar-se; i això, envers l'art, és sempre un crim.

Després de tot ço dit, serà fàcil de comprendre com aquells irònics comentaris que al començament al·ludeixo, estan fora de lloc; ja que l'art d'un temps, no és pas cosa tan ferma per a que hom pugui recolzar-s'hi, i, a base d'ell elogiar o anatematitzar.

L'elogi i l'anatema són justos i adequats quan els qui els empen han abraçat amb mirada d'àliga el complex i variat succeir-se de tota la producció cultural humana.

J. SERRA VILA.

Lleyda, gener 1930.

MES DE MARÇ

DIMECRES, DIA 19. - (DIADA DE SANT JOSEP)

A LES DUES I MITJA

A LA RAMBLA

PROGRAMA

JOIA D'INFANTS.	MANÉN
LA TRAMUNTANA	TAULER
PRIMERENCA	BASIL
RECORDS DE VILAFANT.	COMES
L'OCATERA.	SERRAT
FRESAR	CIRILO

DEL NOSTRE ARXIU

COBLA: "LA PRINCIPAL"

AUDICIÓ LVIII

NOTICIARI

COM us heu anat assabentant, el nostre Foment de la Sardana des del dia 6 de febrer està adherida a la Societat Coral Erato Dirigiu-hi tota la correspondència.

ENTRE les moltes representacions que hi havien a l'enterrament del malaurat Martí Vilanova, hem de fer a saber que també hi constava el nostre Foment, el qual va fer ofrena d'una branca de roure.

VAM tenir el goig de saludar la cobla «La Principal de Perelada», la qual acabava d'arribar de Barcelona, on van impressionar unes sardanes per als discs fonogràfics «Columbia».

¿**JA** has pregat al teu company que acabi de fer-se soci del Foment? Dona'ns el seu nom, verbalment o per escrit, que hem de fer socis!

MOVIMENT de socis: **Baixes: 13.**

Josep Pagès (defunció) Josep Custó (absència), Magdalena Alay, Josep Cortada, Jaume Esteve, Eulàlia Tutau, Marcari Estela, Camil Juanola, Francesc Jou, Sebastià Romans, Francesc Lagresa, Manuel Lagresa, Francesc Dalfò (voluntàries).

Altes: 23—Pere Perich, Jaume Dabau, Joan Romans, Demetri Casamajó, Lluís

Hernàndez, Just Pérez, Enric Montserrat, Damàs Calvet, Martí Pacareu, Ricard Costa, Delfí Turà, Joan Many, Juli Hernández, Angel Freixa, Jaume Segalà, Eduard Pardo, Ramon Puig, Antoni Mercader, Pere Forester, Joaquim Sagols, Josep Bas, Marius Gelart, Antoni Dalmau.

Figueres a l'últim ha demostrat l'amor a la nostra dansa. Com heu vist el nombre de socis nous puja per damunt de les baixes. Això és un bon símptoma.

CEDIDES galantment per llurs compositors, hem ingressat al nostre arxiu les següents sardanes:

Mar blava (dedicada al Foment amb motiu del festival de l'aniversari d'En Pep Ventura), de Joaquim Serra.

Figuerenca aimada, de C. Muné.

Gorges de Núria, de Font Palmarola.

Amb tota satisfacció els donem les nostres gràcies per la donació.

AMB el bon desig de publicar la conferència d'E. Albert i Galter hem decidit editar aquest número com a extraordinari per tal de correspondre i complaure als nostres socis entusiastes.

Com veureu consta de 20 planes.

EL dia 29 del mes proppassat va morir em plena joventut en Josep Pagès Ferran, soci del Foment de la Sardana. Rebin els seus desconsolats pares i família la nostra condolença.

El dia 9 del corrent va celebrar-se a Barcelona, organitzat per «Joventut Sardanista Pep Ventura» i «Agrupació Atlàntida», el festival en honor del digne compositor català Lluís Millet. El programa consistia de danses populars, interpretacions musicals i audició de sardanes. Va desenrotllar-se amb tot l'entusiasme que inspiren aquestes vetllades.

Rebin el Mestre Millet i els organitzadors la nostra enhorabona.

EL «Foment de la Sardana de Barcelona» ens va trametre el següent telegrama:

«Preguem representeu Foment Sardana Barcelona acte enterrament Martí Vilanova - Marill, President.

ARMAND Vidal, va presentar-nos la dimissió del seu càrrec de vocal que exercia en aquest Foment.

CORRESPONDÈNCIA

Sr. J. P. Ho hem aprofitat per al noticiari.

Al Sr. G. L. I. En aquest número, com podeu veure, inserim un dels dos articles enviats. L'altre anirà en el número pròxim.

Sr. J. S. Va en aquest número. Cal esforçar-se a una millor correcció gramatical.

Arts Gràfiques TRAYTER, Cervantes, 13, Figueres

Aquest portantveu ha passat per la prèvia censura.

AQUEST PORTANTVEU ES FACILITA AL PREU DE 30 CÈNTIMS
PELS NO SOCIS. A LA LA "LLIBRERIA CANET"

RECORDEU AQUEST NOM:

“SALVAVIDES”

I SABREU QUE SÓN ELS EXQUISITS CAMELS-PASTILLES QUE A VÓS US CONVENEN

REPRESENTANT A FIGUERES:

COLMADO BOSCH

RAMBLA, 11 I PORTELLA, 9

QUEVIURES FINES

BOMBONERIA SELECTA

NOVETATS PER A SENYORA

PERE JUANOLA

GIRONA, 24

FIGUERES

Aquesta casa rep continuament les

últimes novetats que imposa la moda

PREU FIXE